

MEMÒRIA 2023

En record de la companya Rosa Toran

El més significatiu de l'activitat portada a terme aquest any per l'Ateneu Memòria Popular (Ateneu Memòria Popular - Memòria com a acte de resistència - ateneumemoriapopular.cat), ha estat la desenvolupada per ***l'Eix Dones i Memòria***, amb la continuació del projecte *Dones, vides i treballs de la Barcelona del S.XX*; la feina feta al voltant de les **Lleis de Memòria**, tant la *Llei 20/2022*, de 19 d'octubre, de *Memòria Democràtica*, com la llei catalana, encara en procés de debat parlamentari; l'activitat en el marc de ***l'Eix Impunitats***, que es concreta en la persistent reivindicació sobre la transformació de la Prefectura de Via Laietana 43 en un espai de memòria; i l'organització i desenvolupament de la Jornada de celebració del nostre cinquè aniversari: ***5 anys de compromís amb la Memòria***.

A continuació es detalla el desenvolupament d'aquestes i la resta d'activitats que hem portat a terme aquest any 2023.

1. Eix Dones i Memòria

Difusió i implantació del projecte Dones, vides i treballs de la Barcelona del S.XX

El resultat de la feina de l'any 2022 d'elaboració del projecte pedagògic interdisciplinari i transversal "*Dones, vides i treballs de la Barcelona del S.XX*" ens ha portat a difondre'l el 2023 per aconseguir

la seva implantació als centres de secundària, ESO, Batxillerat, centres de formació de persones adultes, així com adaptar-lo per a l'alumnat del cicle superior de primària.

Com a primers passos es penjà al web de l'Ateneu (<https://ateneumemoriapopular.cat/activitat/dones-i-memoria/>); es publicà un article a *El Diari de l'Educació* (<https://diarieducacio.cat/visibilitzem-les-dones-quan-llegim-la-ciutat/>); i s'envià l'enllaç del projecte i de l'article a les xarxes. A més, es presentà a diferents responsables polítics: direcció general de Memòria, direcció del Memorial Democràtic, Regidoria de Memòria i Regidoria d'Ensenyament de l'Ajuntament de Barcelona.

A més, realitzarem diverses reunions per donar a conèixer el projecte:

El 2 de març: presentació online al grup DEMD del servei educatiu del Memorial Democràtic.

Trobada amb el Consorci d'Educació de Barcelona per valorar la possible presentació del projecte als centres de recursos pedagògics i als centres de secundària de la ciutat. Així, es realitzà una trobada amb els referents de valors dels centres de recursos de Barcelona i aquests van oferir-se per fer-ne difusió, atès que pot donar resposta a la seva necessitats d'oferir activitats d'aprenentatge-servis.

Reunió amb el Consell d'Innovació Educativa i el Programa d'Activitats Pedagògiques de l'Ajuntament de Barcelona. Tanmateix, es valorà que la burocràcia, aplicatius diversos, filtres i les característiques del catàleg d'activitats, de moment no compensen els possibles resultats que se'n puguin derivar.

Reunió amb la Comissió Gènere i Memòria del Memorial Democràtic. La trobada va possibilitar penjar el projecte a la web d'innovació curricular del Departament d'Educació i vincular-lo amb la web del nou currículum del Departament

d'Educació de la Generalitat de Catalunya: “El nou currículum – Una oportunitat per aprendre amb sentit”.

L'11 de maig: reunió a la Facultat Ciències de l'Educació de la UAB amb estudiants del màster de Professorat de Secundària.

El 15 d'abril: es portà a Ca La Dona en una reunió amb professorat i oberta a dones de la ciutat, amb l'actuació de la Mireia Clemente de *La Voz Ahogada*.

El 8 de maig: es presentà al Centre de Referents de Valors de tots els centre de recursos educatius de Barcelona.

El 27 de maig: trobada d'escoles Feministes de Catalunya al Prat de Llobregat.

L'1 de juliol: escola d'estiu Rosa Sensat dins el curs “Una educació en i amb memòria”.

El més important és que el projecte s'ha començat a implantar a l'IES Milà i Fontanals i a l'IES Joan Brossa. És possible que, atesa la difusió que se n'ha fet i que se segueix fent, s'estigui fent servir el material pedagògic desenvolupat en el marc del projecte “*Dones, vides i treballs de la Barcelona del segle XIX*” en altres institucions educatives.

De la programació aprovada per l'Assemblea de l'AMP del 13.3.23 han quedat pendents les presentacions a les federacions d'ensenyament dels sindicats i al MUHBA, accions que encararem l'any 2024.

2.Eix Impunitats.

2.1 Continuació de la reivindicació Prefectura de Via Laietana 43 com a centre de memòria

La Llei 20/2022 de 19 d'octubre de Memòria Democràtica regula, en el seu article 49, els anomenats “llocs de memòria democràtica” i, en el

seu article 50, preveu que el procediment per a la declaració d'un lloc de memòria democràtica pugui incoar-se d'ofici per la Direcció General competent en matèria de memòria democràtica **o a instància d'entitats que promoguin i difonguin la memòria democràtica.**

És per això que l'Ateneu Memòria Popular, conjuntament amb totes les entitats que el conformen, va procedir a demanar la incoació del corresponent procediment per a la declaració de la Prefectura Superior de Policia de Via Laietana 43 com a lloc de memòria democràtica.

Aquesta sol·licitud es va presentar l'11 de gener de 2023 davant la Direcció General de Memòria Democràtica de la Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica, que forma part del Ministeri de la Presidència, Relacions amb les Corts i Memòria Democràtica, tal com preveu la llei. L'endemà, l'Ateneu Memòria Popular convocà una roda de premsa davant la delegació del govern de l'Estat per informar del tràmit que s'havia iniciat.

La llei exigeix que les entitats que iniciïn el tràmit aportin informació i documentació per a la identificació material del bé, així com els valors materials, històrics intangibles i simbòlics de l'edifici, que naturalment, l'Ateneu de Memòria Popular va presentar. Alguns d'ells s'havien obtingut gràcies a l'Ajuntament de Barcelona que, anteriorment, havia encarregat investigacions sobre la Prefectura de Via Laietana 43.

El 4 de maig de 2023 l'Ateneu Memòria Popular va rebre via *email* acusament de rebuda de la petició en referència a l'expedient LM-01-2023 per part de la Subdirecció General d'Ajuda a les Víctimes de la Guerra civil i la Dictadura, administració que depèn de la Direcció General de Memòria Democràtica. En la comunicació s'informava, també, que a data de la mateixa, l'inventari Estatal de Llocs de Memòria Democràtica incorporava exclusivament els que ja venien

indicats a la pròpia LMD 20/2022, que es poden consultar en el següent enllaç:

<https://www.mpr.gob.es/memoriademocratica/Paginas/InventarioLugares/buscador.aspx>. A més, s'informava que mentre la Direcció General es trobava encara preparant el desenvolupament normatiu i institucional de la llei per tal d'incorporar nous bens a l'inventari, calia que l'Ateneu Memòria Popular tornés a aportar informació (que ja s'havia presentar amb la pròpia sol·licitud) per tal de poder estudiar la petició realitzada. Mitjançant correu electrònic, es va tornar a enviar la documentació acreditativa, quedant pendents fins a data actual de novetats que hi pugui haver al respecte.

2.2 L'Ateneu de Memòria Popular ha continuat formant part de la campanya: **“Via Laietana 43. Fem Justícia, Fem Memòria”** endegada l'any 2022. El 2023 l'acte anual s'ha celebrat el diumenge 19 de novembre. Prèviament, i a mode d'inici de campanya, l'Ateneu Memòria Popular va participar, juntament amb les entitats que impulsen la campanya, en l'acte ***Memòries compartides contra la repressió franquista***, celebrat el 14 de novembre.

En aquesta trobada és presentà la querella per tortures del franquisme de la Maribel i el Pepus Ferrándiz. Es va fer al Casal de barri de la Prosperitat, a Nou Barris, i es va reflexionar sobre el passat i present de la lluita veïnal, una lluita compartida i diversa amb un objectiu comú: el barri. L'Angelina Puig i Valls, com a presidenta de l'AMP, hi va intervenir, així com el Marc Andreu, director de la Fundació Cipriano Garcia, que va moderar la taula de debat, i la Sònia Olivella, advocada d'Irídia i representant lletrada del cas, que presentà la querella.

Pel que fa al 19 de novembre, les entitats memorialistes i de drets humans impulsores de la campanya van fer una nova recollida d'adhesions al Manifest Internacional redactat l'any 2022, aquest cop demanant el suport individual de la ciutadania, per exigir la conversió

de la Prefectura Superior de Policia de Via Laietana 43 de Barcelona en un centre de memòria democràtica, d'arxius i d'interpretació de la tortura i la repressió.

L'acte va consistir en breus parlaments d'algunes entitats promotores: obrí l'acte l'Ateneu Memòria Popular (Angelina Puig) i el tancà el president d'Òmnium Cultural (Xavier Antich). La Fundació Cipriano Garcia, representada per Javier Pacheco, i Irídia, per Cèlia Canellas, entitats que formen part de l'Ateneu Memòria Popular; així com persones represaliades (Carles Vallejo, Maribel Ferràndiz i Pilar Rebaque) també prengueren la paraula, alternant-se amb les actuacions musicals d'Adala, Jordi Montañez, Sílvia Comes i Quico Pi de la Serra. Carme Sansa i Enric Major intervingueren com a presentadors de l'acte. L'acte tingué una assistència remarcable i transcorregué amb normalitat i una relativa satisfacció per part dels assistents i organitzadors. La cobertura que en van fer els mitjans de comunicació va ser positiva.

3. Eix Treball

3.1. Art, lluita i solidaritat. Memòria de l'exposició de Milà de 1972.

El 28 de febrer, en el context de l'exposició al Born del projecte *'Un altre fi. LA RESTA. Art i antifranquisme'* i en col·laboració amb el mateix centre, l'Ateneu Memòria Popular va organitzar l'acte: *"Art, lluita i solidaritat. Memòria de l'exposició de Milà de 1972"*.

L'acte consistí amb una breu presentació de la directora de Born, Marta Marín, i de la presidenta de l'AMP, i una taula rodona moderada per Carles Vallejo, un dels organitzadors de l'exposició del 1972 des de l'exili a Itàlia. Vallejo va ser l'encarregat de coordinar les gestions necessàries per a la petició i la recepció de les obres que van arribar a Milà, així com de la posterior itinerància de l'exposició a Bolonya.

L'acte també va comptar amb la participació de Joan Antón González, productor de cine i membre de l'equip de cinema clandestí encarregat de realitzar el documental *Amnistia que trata de España*. La cantautora Julia León també participà en l'exposició. La seva cançó *Santa Bárbara Bendita* fou inclosa en el vinil *Cerca de mañana* que es va editar en ocasió de l'exposició. L'acte finalitzà amb la projecció del documental de 1972 *Amnistia que trata de España*.

Més endavant, l'11 d'abril, un grup de companyes i companyes de l'AMP varen realitzar una visita a l'exposició, que reuneix les obres de dinou creadors contemporanis de diverses generacions que converteixen en matèria artística la memòria dels silenciats pel règim. L'exposició s'acompanya per un cicle de conferències en el que s'emmarca la taula rodona organitzada per l'AMP descrita a l'inici de la secció.

4. Llei de Memòria estatal.

4.1. Moció dels Ajuntaments per impulsar la Llei estatal 20/2022 de Memòria Democràtica en als municipis.

Aquesta va ser una iniciativa de la Comissió de memòria de la Fundació Cipriano García per estudiar l'extensió de la Llei 20/2022 de Memòria Democràtica. Constava de dues propostes: l'elaboració d'una moció per presentar als ajuntaments i estudiar la possibilitat d'obrir una oficina, amb col·laboració amb altres entitats, per ajudar als particulars a fer el seguiment propi o dels seus familiars represaliats.

En el marc d'aquestes actuacions, el dijous 23 de febrer l'Ateneu Memòria Popular va ser present al Ple de la Diputació de Barcelona, on es va aprovar, només amb l'abstenció del grup de Ciutadans, la moció presentada pel grup En Comú Guanyem sobre il·legimitat i il·legalitat dels tribunals franquistes i la condemna institucional del Tribunal de Orden Público.

El 31 de març s'organitzà a la Model l'acte *Apliquem la Llei de Memòria Democràtica*, amb les intervencions de l'Ateneu Memòria Popular, l'associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme, la fundació Cipriano Garcia. S'hi va convidar a la Federació i Associació de Municipis, premsa, partits, entitats memorials i ajuntaments que havien signat la moció.

A finals del 2023 havien aprovat la moció els ajuntaments de la Garriga, Badia del Vallès, Esplugues de Llobregat, Montmeló, Cardedeu, El Prat de Llobregat, Montornès, Sant Feliu de Llobregat i també la Diputació de Barcelona.

5. Llei Memòria catalana

El text del projecte de llei de memòria democràtica de Catalunya va ser aprovat pel Govern de Catalunya el 7 de març de 2023. Es pot consultar al web del Departament de Justícia, Drets i Memòria:

<https://justicia.gencat.cat/ca/ambits/memoria/Recursos/legislacio/normativa-en-tramit/#>

L'expedient corresponent al projecte de llei va ser tramès al Parlament i se'n va iniciar la seva tramitació parlamentària. L'AMP va ser convocat a la Comissió Parlamentària on la companya Sònia Olivella va defensar la posició de l'AMP, treballada en el grup de treball per totes les seves entitats. El company Carles Vallejo, en nom del Consell de Participació i de l'Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme, també va ser cridat a la Comissió. Les dues intervencions van conformar la posició de l'Ateneu Memòria Popular.

6. Jornada 5 anys de Compromís amb la Memòria

La jornada es desenvolupà el dissabte 10 de desembre amb una ressaltada assistència. Començà amb les paraules de Rosa Sans amb

sentit recordatori cap a la companya Rosa Toran, que ens va deixar prematurament el juliol passat. Ens acompanyà en aquest moment el fill de la Rosa.

Continuà amb la presentació de la jornada i la mesa, per Angelina Puig. Tot seguit s'inicià la taula moderada per Kathrin Golda-Pongratz, amb els ponents Ricard Vinyes, Jordi Mir i Abril Carretero. La taula va ser seguida per un debat molt participatiu amb intervencions molt interessants. La valoració és molt satisfactòria per les aportacions riques i molt valuoses de ponents i participants. Les conclusions de la jornada ens han de servir per l'elaboració de la programació d'activitats de 2024.

7. Comunicació

La comunicació és un eix fonamental de l'Ateneu Memòria Popular. En aquest sentit i, en la mesura de les possibilitats, s'intenta fer ressò tant de l'activitat pròpia com de la de les entitats i associacions que l'AMP aixopluga. La comunicació de l'Ateneu s'ha desenvolupat a través de quatre mitjans principals:

1) **El correu electrònic.** Mitjançant la nostra adreça d'*email*, malgrat no haver habilitat un servei de *newsletter*, es fa difusió de totes les activitats que les entitats i associacions sòcies han desenvolupat durant aquest 2023. Així mateix, s'ha fet difusió de la pròpia activitat.

2) **Xarxes socials.** L'Ateneu disposa d'una pàgina de Facebook (400 seguidors) i d'un perfil d'X, abans Twitter, on s'anuncien les activitats i accions que desenvolupem (800 seguidors). De la mateixa manera, s'interactua amb la difusió que efectuen entitats afins, repiulant sistemàticament els contingut que aquestes difonen a través de les seves xarxes socials. En aquest sentit, i de cara a facilitar la tasca de l'AMP, s'encoratja les entitats a que ens etiquetin a totes les seves publicacions. També s'anima a les entitats a difondre entre les seves socis i sòcies l'existència d'aquestes xarxes socials per tal que les

puguin seguir i estar al cas de les novetats, així com per augmentar l'impacte de totes les activitats i accions realitzades.

3) **Canal de Youtube.** Des d'aquesta plataforma, l'Ateneu Memòria Popular realitza la difusió dels materials audiovisuals de què disposem. Tots els continguts són públics, de cara a maximitzar llur difusió. Actualment, el canal de *youtube* de l'AMP compta amb 21 vídeos i àudios, entre els que destaquem la col·lecció referida al projecte pedagògic "*Dones i memòria*".

4) **Pàgina web.** Durant aquest any hem procedit a diverses actualitzacions d'aquesta. Així, s'ha modificat l'apartat «Qui som?» amb la publicació dels membres de la nostra Junta i una breu ressenya relativa a la nostra estructura i funcionament. També s'ha procedit a actualitzar les entitats sòcies, amb els respectius enllaços a les pàgines webs.

La pàgina web, en bona mesura gràcies a la col·laboració amb el servei de disseny i assistència de "La Puput Gràfica", s'ha pogut actualitzar i augmentar-ne la generació de continguts. Aquests es troben, fonamentalment, als apartats «Activitats», que recull tant les col·laboracions com les pròpies; i «Comunicació», on s'hi troben les diferents accions en l'àmbit comunicatiu (com ara comunicats, notes de premsa o posicionaments públics) i les tasques de representació efectuades. Novament, es vol destacar el projecte "*Dones i memòria*", els materials del qual són íntegrament accessibles a través de la pàgina.

8. Altres activitats

8.1 Presentacions de llibres i altres actes

21 de febrer: es va portar la moderació de la mesa de presentació del llibre *Tres generaciones rebeldes*, de Montserrat

Fernández Garrido. L'acte va ser organitzat per la Federació de pensionistes i jubilats de CCOO i la Fundació Cipriano Garcia.

30 de maig: es va presentar l'Informe monogràfic, *Memoria Histórica en las aulas*, realitzat per l'Instituto de Estudios Educativos y Sindicales, vinculat a la Fundación 1º de mayo. La presentació es va fer a l'Espai Assemblea de Via Laietana 16la i es vincula a l'inici de l'activitat de l'Ateneu Memòria Popular a les aules a partir del projecte "*Dones i Memòria*".

Conjuntament amb l'EUROM es va presentar, al Centre Cultural de la Model, la representació teatral *AGUA*.

Com a entitat es va assistir a l'acte de presentació del documental de Jaume Domènech, *Laietana 43. El cau de la Bèstia*, al que s'havia fet una aportació per al seu finançament.

8.2. Actes diversos convocats per administracions

Al llarg de l'any, com ha vingut succeint en els anteriors, s'ha assistit als actes als que les administracions han convidat l'AMP, com ara l'acte d'inauguració d'una placa a la Plaça Josep Benet, el 28 de gener; l'acte de col·locació d'una placa en record de Francesca Verges i Escofet ; l'acte de col·locació d'una placa als jardins Carmen Claramunt i Barot; els actes de l'11 de març per canviar el nom de la plaça Comtessa Pardo Bazán i instal·lar-hi una placa en memòria d'Amàlia Alegre Arnau (1862-1931); l'acte de 17 de març per col·locar un faristol en records d'Els fets de Sàrria de 1874.

El 9 de maig es participà en la commemoració del final de la Segona Guerra Mundial al Parlament de Catalunya per recordar el moviment dels catalans voluntaris morts. L'11 de febrer vam participar en l'acte de celebració 150 aniversari de la Primera República que organitza anualment la Comissió Primera República, amb una intervenció de la presidenta de l'AMP. A més, hem participat a la Taula Ciutadana de Patrimoni de Barcelona i hem mantingut diverses reunions amb els

responsables de les diferents administracions responsables de garantir el dret de la Memòria, així amb la consellera de Justícia, el director general de Memòria de la Generalitat, el director del Memorial Democràtic, la directora de l'Ajuntament de Barcelona, així com el Secretario de Estado. Finalment, el 5 de juliol l'Ateneu Memòria Popular va participar a la reunió extraordinària del Consell de Participació del Memorial Democràtic.

L'Ateneu Memòria Popular, pel desenvolupament de la seva activitat, ha rebut l'ajuda de l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

